

مهارت‌ها و راه‌کارهای تربیت مهدوی

(ویژه والدین و مربیان)

www.ketab.ir

نجمه نجم

سرشناسه: نجم، نجمه، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور: مهارت‌ها و راهکارهای تربیت مهدوی (ویژه والدین و مربیان) / نجمه نجم.
مشخصات نشر: قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۲۰۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۱۴۰-۴-۸-۴
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: کتابنامه.

موضوع: مهدویت -- انتظار *Waiting -- Mahdism
تربیت اخلاقی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
Moral education -- Religious aspects -- Islam
تربیت خانوادگی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
Domestic education -- Religious aspects -- Islam*

رده بندی کنگره: BP۲۲۴

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۸۶۵۵۳۶۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

مهارت‌ها و راهکارهای تربیت مهدوی (ویژه والدین و مربیان)

مؤلف: نجمه نجم

گرافیک: مسعود سلیمانی

ناشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف

چاپخانه: بوستان کتاب

نوبت چاپ: اول / پاییز ۱۴۰۰

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۱۴۰-۴-۸-۴

قیمت: ۵۰,۰۰۰ تومان

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود

قم: خیابان شهید / کوچه آمار (۲۲) / بن بست شهید علیان / پ: ۲۶ /

تلفن: ۰۱-۳۷۸۴۱۱۳۰-۳۷۸ / ۰۲۵ / نامبر: ۰۲۵-۳۷۷۴۴۲۷۳

تهران: خیابان طالقانی / میدان فلسطین / شماره ۳۸۷

تلفن: ۰۲۱-۸۸۹۰۰۰۵۹

www.mahdaviat.ir

info@mahdaviat.ir

Entesharatbonyad@chmail.ir

دفتر بنیاد حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف در استان‌ها پاسخگوی درخواست‌های متقاضیان کتاب و محصولات فرهنگی بنیاد و مرکز تخصصی مهدویت می‌باشد.

فهرست مطالب

۸	مقدمه
۱۲	فصل اول: کلیات
۱۳	۱. مفهوم‌شناسی مهارت‌ها و راهکارهای تربیت مهدوی
۱۳	۱-۱. مهارت‌های تربیت مهدوی
۱۸	۲-۱. راهکارهای تربیت مهدوی
۱۹	۲. ویژگی‌های لازم برای والدین و مربیان در تربیت مهدوی
۲۱	۳. لزوم کسب مهارت دعوت و تبلیغ آموزه‌های مهدوی برای والدین و مربیان
۲۲	۴. چرایی و ضرورت کسب مهارت‌ها و راهکارهای لازم در تربیت مهدوی
۲۳	۵. اهداف تربیت مهدوی برای والدین و مربیان
۲۵	۶. سامان‌دهی و اولویت‌بندی مهارت‌ها و راهکارهای تربیت مهدوی مبتنی بر اهداف
۲۷	۷. مخاطبان و گروه سنی
۲۸	فصل دوم: مهارت‌ها و راهکارهای عمومی تربیت مهدوی
۲۹	مراد از مهارت‌های عمومی
۳۳	۱. مهارت برنامه‌ریزی
۳۹	۲. مهارت حل مسئله
۴۲	۱. پذیرش موقعیت
۴۲	۲. تعریف مشکل
۴۴	۳. بارش فکری راه‌حل‌ها
۴۵	۴. تصمیم‌گیری
۴۶	۵. طرح‌ریزی برای اجرای بهترین راه‌حل
۴۶	۶. اجرای راه‌حل انتخاب‌شده
۴۷	۷. ارزیابی نتایج اجرای راه‌حل
۵۰	۳. پرورش مهارت تفکر خلاق
۵۵	۴. مهارت روابط مؤثر اجتماعی
۶۲	۵. مهارت تقویت اراده و کنترل (تقوالمحوری)
۷۳	۶. مهارت عمل در کنار علم (مهارت عمل‌گرا شدن)
۸۰	فصل سوم: مهارت‌ها و راهکارهای شناختی تربیت مهدوی
۸۲	۱. مهارت شناخت صحیح و معرفت به حضرت مهدی (به عنوان موعود و مصلح آخرالزمان)
۸۸	۲. راهکارهای عملی برای تقویت مهارت شناختی متربیان نسبت به تربیت مهدوی

۳. معیارهای سنجش مهارت شناختی مرتبیان ۱۰۷

فصل چهارم: مهارت‌ها و راهکارهای مبنایی تربیت مهدوی ۱۰۹

۱. مهارت انتظار مثبت و راهکارهای تحقق آن ۱۱۰

۲. مهارت امیدواری و راهکارهای تحقق آن ۱۱۴

۳. مهارت تحرک و تحوّل فکری - فرهنگی و راهکار تحقق آن ۱۱۷

۴. مهارت تقویت سلامت روان و راهکار تحقق آن ۱۱۹

فصل پنجم: مهارت‌ها و راهکارهای عاطفی، رفتاری، اصلاحی تربیت مهدوی ۱۲۲

۱. مهارت عاطفی و راهکارهای آن ۱۲۳

۲. مهارت رفتاری و راهکارهای آن ۱۲۵

۳. مهارت اصلاحی و جهادی و راهکارهای آن ۱۲۸

فصل ششم: مهارت‌ها و راهکارهای پشتیبان ۱۳۲

۱. مهارت صبر و راهکار تحقق آن ۱۳۳

۲. مهارت عدالت‌طلبی و راهکار تحقق آن ۱۳۵

۳. راهکار اسوه‌سازی و تصویرسازی ۱۳۶

فصل هفتم: مهارت‌ها و راهکارهای خودمراقبتی ۱۴۰

مهارت خودمراقبتی ۱۴۱

۱. راهکارهای مراقبتی حضرت مهدی علیه السلام برای مرتبیان در دوران غیبت صغری و کبری ۱۴۲

نجات شیعیان از گمراهی از طریق عنایت حضرت ۱۴۳

تربیت و اصلاح افراد از طریق هدایت باطنی و نفوذ روحانی حضرت مهدی علیه السلام : ۱۴۴

هدایت شیعیان به مسیر اصلی امامت و رهایی بخشیدن از سردرگمی‌ها و انحراف‌ها: ۱۴۴

پاسخ‌گویی به پرسش‌های فقهی، علمی و عقیدتی مردم و مناظره با مخالفان: ۱۴۴

رساندن نامه‌ها، پیام‌ها، پرسش‌ها و مشکلات مردم به حضرت و دریافت جواب و ابلاغ به آنان: ۱۴۵

۲. راهکارهای کسب مهارت خودمراقبتی از طرف منتظران ۱۴۷

فصل هشتم: پیشنهادات فرهنگی - هنری در زمینه تقویت تربیت مهدوی ۱۶۰

۱. روش استفاده از مثال ۱۶۱

۲. روش قصه‌گویی ۱۶۲

۳. روش نمایشی ۱۶۲

۴. ساخت شعرهای شعاری و لالایی با مضمون تربیت مهدوی ۱۶۳

۵. سفارش و ساخت انواع بازی ۱۶۳

۶. طرح پیامک (در دو قالب پیام‌های بچه‌ها برای امام زمان علیه السلام و پیام‌های امام زمان علیه السلام برای بچه‌ها) ۱۶۴

۷. امام زمان علیه السلام و هدیه فرشته‌های مهدوی ۱۶۴

۸. کتابچه عهدنامه و تقویم ۱۶۴

۹. اجرای کتاب خوانی و جلسات گفتگو محور با مضمون تربیت مهدوی ۱۶۵

مقدمه

اعتقاد به منجی در همه ادیان ابراهیمی و غیر ابراهیمی، مقبول و مورد عنایت است، اما مکتب شیعه به‌عنوان مکتبی که منجی موعود را از خود و خود را منسوب به او می‌داند، تنها زمانی خواهد توانست دیگران را به موعود خود دعوت و افکار و اصول او را ترویج کند که معقول‌ترین و جامع‌ترین تصویر ممکن را از مهدی عجله الله تعالی فرجه له و دولت او ارائه دهد.

در راستای تحقق این هدف، گام‌هایی قابل تعریف است:

۱. گام اول، تبیین آثار تربیتی اعتقاد به مهدویت: با توجه به آن‌که بُعد تربیتی منجی موعود و آثار اعتقاد به او، بسیار برجسته و در عین حال اثرگذار است، در اثری با عنوان «آثار تربیتی اعتقاد به مهدویت»، راهکارها، ساختارها و آموزه‌های مهدوی برای تربیت بشر و آثار تربیتی برگرفته از اعتقاد به او را بررسی کردیم.

هدف اصلی اثر مذکور، شناساندن الگویی برای کاربردی کردن مباحث تربیتی مهدوی، جلوه‌گر

۱. خلاصه اثر مذکور: برنامه جامع و کلان تربیتی خداوند برای تکامل و تربیت انسان به‌گونه‌ای تنظیم شده که یک زنجیره تربیتی با حلقه‌های پیوسته و منظم از ابتدا تاکنون است. آخرین حلقه این زنجیره، «تربیت مهدوی» است که خود دارای یک زنجیره منظم و به‌هم‌پیوسته است. با تأمل و بررسی دقیق در منابع روایی، عقیدتی و تربیتی، ابتدا شاخص‌های تربیتی عقیده به مهدویت تنظیم شده و سپس ارزیابی آثار تربیتی این عقیده در عصر قبل از ظهور - دوره پیش از غیبت، غیبت صغری و غیبت کبری - انجام شد. همچنین راهکارها، آموزه‌های تربیتی مهدوی، روش‌ها و اسلوب‌های تربیتی حضرت مهدی عجله الله تعالی فرجه له (به‌عنوان بهترین مربی برای تربیت متربیان و منتظران) و آثار تربیتی آن راهکارها بر متربیان در هر دوره، مورد بررسی قرار گرفته و برخی شواهد تاریخی دال بر وجود این آثار در هر عصر، بیان گردید.

در حلقه تربیتی عصر ظهور نیز راهکارها و برنامه‌های تربیتی حضرت و نیز ایجاد تصویری از آینده انسان تربیت‌یافته بر اساس اعتقاد به مهدویت و جامعه او، آثار تربیتی بیان ویژگی‌ها و برنامه‌های عصر ظهور برای عصر حاضر، مورد بررسی قرار گرفت. در نهایت، با توجه به پتانسیل تربیتی اعتقاد به مهدویت و به‌ویژه قوت اعتقاد شیعی از یک سو و ظهور و بروز نیافتن آثار این اعتقاد در حد مطلوب در جامعه اسلامی از سوی دیگر، آسیب‌شناسی و بیان چرایی این کمبود و پیشنهادات مطرح شد. (این اثر در سال ۱۳۹۶ در دو نوبت توسط انتشارات مرکز تخصصی مهدویت به چاپ رسیده است.)

ساختن آثار تربیتی آن به جهت روشن ساختن قابلیت این اعتقاد برای انسان‌سازی و جامعه‌سازی، ایجاد شوق و رغبت در متربیان برای منتظر حقیقی شدن، تأمل در ظرفیت والای این اعتقاد به‌عنوان نظریه تربیتی و تأکید بر شناخت دلایل بروز و ظهور نیافتن آثار تربیتی عملی این عقیده، متناسب با شأن علمی نظریه است. در این راستا، با ترسیم برنامه تربیتی بلندمدت الهی و تربیتی مهدوی و تبیین زنجیره منظم و به‌هم‌پیوسته آن از پیش از غیبت تا پس از ظهور، تلاش گردید تصویر چندبعدی از عقیده به مهدویت، تربیت مهدوی و آثار تربیتی برآمده از آن ایجاد شود.

۲. در گام بعد، با عنایت به قابلیت تربیتی موجود در اندیشه و باور به مهدویت، لازم است این امر با توجه به آثار و فواید مهم آن، به شیوه‌ای اصیل و مطابق رهنمودهای دینی احیا گردد و در فرایند تربیتی جامعه استفاده شود. از این رو بایسته است بر اساس دستاوردهای حاصل از «آثار تربیتی اعتقاد به مهدویت»، موضوع «مهارت‌ها و راهکارهای تربیت مهدوی» مورد توجه و بررسی علمی قرار گیرد.

البته آثار ارزشمندی در زمینه موضوعات تربیتی و الگوگیری از سیره اهل بیت علیهم‌السلام و همچنین توجه به ابعاد تربیتی مهدویت تدوین شده که قابل تقدیر است، اما بر اساس هدف و دغدغه‌ای که مطرح شد، مهم‌ترین و مرتبط‌ترین اثر با این تحقیق، کتاب «خانواده و تربیت مهدوی» متعلق به انتشارات کتاب یوسف است. این کتاب تألیف «مرتضی افشارانی» و «محمدباقر حیدری کاشانی» است که به معرفی الگویی کامل و کارآمد یعنی امام عصر عجل‌الله‌تعالی‌فی‌فرجه‌القریب، به‌عنوان کامل‌ترین و تربیت‌یافته‌ترین انسان عصر معاصر پرداخته است. هدف کتاب «خانواده و تربیت مهدوی»، تبیین راهکارهای عملی برای تربیت نسل منتظر و مهدی‌یاور بوده است. کتاب از هشت بخش تشکیل شده که عناوین اصلی آن عبارت‌اند از: سیمای آشفته خانواده‌ها در آخرالزمان، دکتربین تربیتی مهدویت، بنیان‌ها و ویژگی‌های آن، راهکارهای عملی خانواده‌محوری و خانواده‌درمانی، پیش‌نیازهای تربیت مهدوی در سه دوره ازدواج، میانی و جنینی، راهکارهای عملی عشق‌آفرینی در نهاد پاک کودک، راهکارهای عملی آموزش و پرورش نوجوان مهدی‌باور، راهکارهای عملی تربیت جوان مهدی‌باور.

پدیده‌آوردندگان با تقسیم سنین، به هفت سال نخست کودکی در فرایند تربیت مهدوی، با عنوان «دوران تربیت کودک مهدی‌محب» پرداخته و راهکارهای عملی برای «عشق‌آفرینی در نهاد پاک کودک نسبت به حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فی‌فرجه‌القریب» را فراروی خانواده‌های مهدوی گشوده‌اند. بخش دیگر، به دوران دوم تربیت مهدوی، یعنی هفت سال دوم یا دوران طلایی نوجوانی، با موضوع «دوران تربیت نوجوان مهدی‌باور» اختصاص دارد و راهکارهای عملی برای ایجاد باوری عمیق در نهاد پاک نوجوان

ارائه شده است. سرانجام در بخش دیگر، به هفت سال سوم در فرآیند تربیت مهدوی، یعنی به دوران فراطلابی جوانی با رویکرد «تربیت جوان مهدی‌ی‌آور» پرداخته شده است.

اثر مذکور - که مطالعه آن به خوانندگان محترم توصیه می‌شود - بر مواردی که بیان شد تمرکز دارد، اما اثر حاضر هرچند به دوره سنی مختلف و ویژگی‌های آن توجه دارد، ولی مبحث مهارت‌ها و راهکارهای تربیتی مهدوی را با واکاو و عنایت دقیق‌تری در مقطع سنی خاص متأثر از آموزه‌های مهدوی، بررسی خواهد کرد. اثر پیش رو با رویکرد عملیاتی و کاربردی و با هدف ارائه مدل برای آموزش مربیان مهدوی، مباحث را ذیل مهارت‌های مختلف با ذکر راهکار، به‌طور گام‌به‌گام طبقه‌بندی کرده و مصادیق مکمل را نیز متناسب با بازی، مطالعه و غیره برای اولیا و مربیان مطرح خواهد نمود.

براین باور، پژوهش حاضر با عنوان «مهارت‌ها و راهکارهای تربیت مهدوی (ویژه والدین و مربیان)» درصدد است راهکارهایی را برای کسب مهارت‌های مهدوی در مقطع کودکی و نوجوانی (تقریباً سن ۶ تا ۱۶ سال)، متناسب با اولیا و مربیان بیان نماید. هرچند برخی از این موارد، برای مقطع خردسالی و جوانی نیز کاربرد خواهد داشت. این مهارت‌ها عبارت‌اند از: الف) مهارت‌ها و راهکارهای عمومی (مؤثر در تربیت مهدوی)؛ ب) مهارت‌ها و راهکارهای اختصاصی (اختصاصی و برگرفته از آموزه‌های مهدوی)؛ مهارت‌ها و راهکارهای شناختی؛ مهارت‌ها و راهکارهای مبنایی؛ مهارت‌ها و راهکارهای عاطفی؛ مهارت‌ها و راهکارهای رفتاری؛ مهارت‌ها و راهکارهای اصلاحی؛ مهارت‌ها و راهکارهای پشتیبان؛ مهارت‌ها و راهکارهای خودمراقبتی؛ مهارت‌ها و راهکارهای مصادیقی مکمل؛ راهکارهای کلان‌ویژه نهادهای سیاست‌گذار و برنامه‌ریز فرهنگی - تربیتی و سناریونویسی ویژه تربیت مربیان مهدوی.

البته لازم است اولیا و مربیان، مباحث را متناسب با سن و ویژگی‌های خاص فرزند و متربی خود تنظیم نموده و مورد بهره‌برداری قرار دهند.

با امید به اینکه با آماده‌سازی والدین و مربیان برای کسب مهارت‌ها و بهره‌مندی از راهکارهای مطلوب برای تربیت مهدوی متربیان، توانمندی فرزندان ایران اسلامی را در این موارد شاهد باشیم؛ رابطه فرزندانمان با خدا نزدیک‌تر شده و در تنظیم رابطه‌شان با خود، معنویت، عقلانیت و کارایی‌شان بیشتر شود؛ از طریق اصلاح روابط خود با دیگران، بتوانند عدالت، امنیت و الفت را در زندگی فردی و اجتماعی گسترش دهند؛ و با تصحیح رابطه خود با طبیعت، زمینه پیشرفت، توسعه و استفاده مفید از آن را فراهم نمایند. در نتیجه، با رشد ایمان و تعقل فرزندانمان و به عبارتی، در پی تربیت ایمانی و عقلانی آنان، جامعه‌ای متشکل از منتظران حقیقی و مهدوی به وجود آید.